

Kan ikke hindre at ansatte møter politikere

Rådmannen kan ikke nekte politikere å besøke skoler og barnehager for å få kunnskap, eller å nekte ansatte å snakke med dem, understreker jussprofessor Jan Fridthjof Bernt.

Krav om at de tilsatte skal være «lojale» mot rådmannen og folkevalgt ledelse og ikke «lekke» informasjon eller ytre meninger som går på tvers av vedtatt strategi og rammer, er dypt udemokratisk, slår jussprofessor Jan Fridthjof Bernt fast.

En kommunestyrerepresentant hadde som folkevalgt besøkt skoler og barnehager i kommunen for å tilegne seg kunnskap. Dette var gjort avtale om dette på forhånd. Politikeren ble da innkalt «på teppet» hos rådmannen som hevdet at slike besøk måtte avklares med ham på forhånd. I nabokommunen sa rådmannen nei til at folkevalgte kunne møte virksomhetsledere og personalet på skoler og barnehager.

Kan en rådmann legge slike begrensninger på de folkevalgtes mulighet til å skaffe seg informasjon på denne måten?

Bernt svarer

For det første og for ordens skyld: Det er helt klart at rådmannen ikke har noen som helst instruksjonsmyndighet overfor de folkevalgte. De snakker med hvem de vil når de vil. Det tror jeg ingen oppegående rådmann vil benekte. Men folkevalgte som tar kontakt med tilsatte i kommunen, må være tydelig på at dette gjør de som enkeltpersoner som ledd i sitt verv som folkevalgte, og ikke på vegne av kommunestyret eller annet folkevalgt organ. Kommunikasjon mellom folkevalgte organer og tilsatte må gå «tjenestevei», ellers vil styrings- og ansvarsforhold kunne bli uklare. Også ulike typer mer eller mindre uformelle «høringsbesøk» av folkevalgt organ må klareres med rådmannen, som imidlertid ikke har noen vetorett hvis et organ ønsker dette som ledd i sin saksbehandling og kontroll.

Det som er det sentrale diskusjonstemaet, er hvorvidt rådmannen – eller politisk ledelse – kan legge restriksjoner på hvem kommunalt tilsatte snakker med om egen virksomhet. Svaret på det er at tilsatte i kommunen som alminnelig utgangspunkt her rett til å snakke om forholdene på egen arbeidsplass med hvem de ønsker, så lenge dette ikke innebærer krenkelse av taushetsplikt overfor pasienter, brukere, elever eller andre private parter.

Det kan legges begrensninger på når og hvor slike samtaler kan finne sted, typisk fordi det forstyrrer virksomheten i arbeidstiden, eller fordi det er problematisk om folkevalgte eller andre kommer inn på institusjon eller liknende utenfor ordinær besøkstid eller utenfor angitte fellesarealer. Men utover det kan ikke ledelsen forby at den enkelte tilsatte samtaler og gir informasjon om generelle forhold ved virksomheten, herunder også om problemer som knytter seg til organisering eller budsjettmessige rammer.

Krav om at de tilsatte skal være «lojale» mot rådmannen og folkevalgt ledelse og ikke «lekke» informasjon eller ytre meninger som går på tvers av vedtatt strategi og rammer, er dypt udemokratisk. Velgerne, og enda mer de folkevalgte, må ha tilgang til mest mulig fullstendig informasjon om kvaliteten på kommunale tjenestetilbud, og ikke være avhengig av mer eller mindre «friserte» versjoner fra ledelsens side. Dette har Sivilombudsmannen understreket i flere sammenhenger de siste årene.